

Baron Korvo
(Frederik Rolf)

HADRIJAN SEDMI

Preveo
MILAN MILETIĆ

BUK&FAL

NEVE ME IMPEDIAS NEVE LONGIUS PERSEQUARIS¹

ὅπως μήτε ἀντιστήσῃ μοί μήτε ἔψει πορρωτέρω

¹ Da mi nisi stao na put, niti išao dalje. (lat. i gr.).

Povinujući se Ukazu Urbana P. M. VIII, izjavljujem da Čudesima, Otkrovenjima, Milosrđu, posebnim Slučajevima, za-
beleženim u ovoj knjizi, nemam nameru da pripisujem bilo
šta osim čisto ljudskog uticaja; isto se odnosi i na nazive sve-
taca i blaženih slugu BOŽIJIH, koji još nisu kanonizovani;
izuzev u onim slučajevima, koje je potvrdila Sveta katolička
rimska apostolska stolica, čiji sam, izjavljujem, pokorni sin; i
stoga se i sâm podvrgavam njenom Sudu, uključujući i sve što
sam napisao.

— Fr. Rolf

Jul 1904. godine

Dušom je bio umoran, iscrpljen od godina izjalovljenih nada, od usamljenosti, od truda koji je ostao bez nagrade. Telom je bio gotovo satrven od bola u ruci, deset dana posle vakcinacije. Telesni bol pekao ga je kao lična uvreda. „Neko će morati debelo da plati zbog ovoga“, izjavio je jednom tokom agonije zubobolje. Više nije bio neupućen u duhovni zamor, ali kad bi tome dodao fizički bol, približavao se slomu. Sposobnost za rad bila mu je ograničena; najobičniji pogled na sopstveni pisani materijal ispunjavao ga je gađenjem. Međutim, budući da se užasavao toga da ga zateknu u stanju neaktivnosti, posle doručka je kao i obično seo i pokušavao da piše. Zaprepašćen bujicom ideja, grozničavo je zapinjao oko reči; posrćući u lavirintu izraza, često je gubio nit izlaganja; tu i tamo, u krajnjoj iscrpljenosti, pero mu je ostajalo nepomično. Sedeo je u maloj, niskoj fotelji, presvučenoj pohabanim brokatom, tamno-crvene i zelene boje. Nekakva stara tabla za crtanje, velikih dimenzija, reklo bi se već antikvarna, ležala mu je na kolenima. Donjom ivicom habala je brokat na naslonima fotelje. Njegova mala, žuta mačka Flavio, ležala je i spavala na ukošenoj dasci, ugnezdivši se u krivini njegovog levog lakta. Bilo je to jedino živo biće s kojim je uopšte razgovarao s ljubavlju i učtivošću. Levom rukom pridržavao je rukopis, čiji su listovi na vrhu bili spojeni metalnom spajalicom. Na gornjoj ivici daske ležale su dve štamparske makete, koje su spoljašnjim izgledom podsećale na petparačke romane; ali on je njihove stranice ispunio arhaičnim tekstom. Prvi je obuhvatao misli – nikako ne velike misli, ne ni misli izabra-

¹ Προοίμιον (gr.), uvod, predgovor.

ne prema nekakvom određenom načelu, nego fraze i stavove poput Sofoklove osude:

ὦ μιὰρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον,¹

ili rečenice Gabrijela Danuncija:

„Stare, zakonite monarhije svuda su u opadanju, i Demos² stoji spreman da ih proguta na svoje kaljavo ždrelo.“

Drugi je bio njegov lični rečnik, koji je (kao znalac usmenih izraza) sastavio, preuzimajući grčke reči iz Lidla-i-Skota, a latinske iz Endrjuza, proširujući svoj engleski vokabular takvim sitnim, ali pronicljivim oblicima kao što je pridev „hibridan“, od ὑβριστης, ili imenica „gingilizam“ od *gingilismus*.

Gledao je popreko na svoj rukopis. Za dva sata, nije sastavio više od četrnaest redova; a i oni su bili unakaženi brisanjima reči i rečenica, izmenama i ubacivanjima. On povuče jednu poprečnu liniju sleva nadesno, preko celog lista, odloži pero, podiže dasku, mačku, knjige i rukopis sa svojih kolena i odloži ih pored sebe. Nije mogao da radi.

Prodžarao je slabu vatru koja je gorela u ozidanom ognjištu. Drhtao je; jer premda je mart prolazio poput devet lavova, on je bio veoma slabo obučen; nosio je plavo platneno odelo, kakvo preko odeće nose inženjeri. Imao je nekakvu đavolsku sklonost prema takvoj odeći, otkako je mrzovoljni prelat crvenog nosa, nastojeći da se podsmehne siromaštvu bez oreola, šupljoglavo izjavio da je izgledao kao nekakav Napolitanac. On obrisao pepeo cigarete sa svog sakoa i dohvati par gimnastičkih tegova, ali ih odmah odloži, opomenut bolom u ramenu leve ruke. Tad dohvati novine, koje je doneo sa sobom posle doručka, i ponovo pročita vesti iz Rima i vesti o Rusiji. Ove prve, mogao je da zapazi, bile su samo neka vrsta izgovora koji su petparački novinari voleli da koriste kad su bili isključeni iz vidokruga činjenica. One su govorile mnogo, i nisu značile ništa. „Naš specijalni dopisnik“ imao je povez na očima; i on je to znao; ali ni-

¹ Ej čuti pogane što ženi posta rob (gr.), Sofokle, *Antigona*.

² Narod (gr.).

je hteo to da prizna i stoga se prepustio imaginaciji. U Rimu se nešto događalo; u Rimu se događalo nešto misteriozno. To je moglo da se zaključi iz izveštaja; ali ništa više od toga. Vesti o Rusiji bile su priča neuporedive grozote. Dolazile su iz Berlina; nikakve direktne veze s Rusijom nije bilo dve nedelje.

„Koliko je to užasno“, reče on Flaviju; „i verujem da je savršeno istinito. Car... pa da, to je trebalo očekivati. Ali carica... premda, ako je neka žena nosila sopstvenu sudbinu na licu, onda ju je nosila ona, siroto stvorenje. Te njene jezive, urokljive oči! To okrutno, starmalo, blago lice! Nevina dečica! A koliko samo gnusno cinično surove! Ipak, poslednjih godina, svakog časa javljali su se predznaci i nagoveštaji upravo ovakve tragedije. Nemoguće je da nisu znali da se približava. Ili je to još jedan primer posmatrača koji sagledavaju veći deo igre?“ On izvuče knjigu s isečcima iz novina i poče da okreće strane. „Evo, Flavio“, reče on usnuloj mački; „evo i ovde – i ovde. Ako ovo nisu predskazanja – eto!“

On ponovo sede i poče napregnuto da proučava izvesne pasuse.

OBRAZOVANJE KAMDŽIJOM

PETERBURG. – Cela Rusija je u stanju nemira i ključa od nezadovoljstva. I vazduh je oživeo od glasina o neredima, s jedne strane, i o *coups d'état*,¹ s druge strane. Najneobičnije priče pronose se o onome što se događa u Kijevu, Tuli i svim delovima Imperije, u stvari, ali naročito u Moskvi. Tamo se, izgleda, dok je na stotine studenata i pripadnika viših klasa pozatvarano – a ne mali broj njih otpremljen u Sibir – prema radnicima ophode prilično uviđavno. Čak im je dozvoljeno da govore ono što imaju da kažu i da održavaju javne skupove, bez dozvole ili ometanja, što je u Rusiji nečuvena stvar. U samom Peterburgu, prevladava zlokobno stanje stvari, i grad je u potpunosti u rukama policije i vojske. Ulice su prepune žandarma – čak i privatne

¹ Državni udari (fr.).

kuće su prepune vojnika – i ne prođe ni nedelju dana a da ne izbije nekakav metež ili se ne organizuju javne demonstracije. U februaru se dogodio užasavajući prizor u kući Nikolaja II, nekoj vrsti Narodne palate. Za vreme pozorišne predstave, neki studenti su, s galerije, dole u masu, pobacali letke u kojima zahtevaju popravljjanje svojih prilika. Zdanje su, najvećim delom, ispunjavali ljudi privrženi zakonu; svejedno, žandarmerija, koja se sve vreme nalazila unutar dvorane, uletela je i jednostavno pregazila sve na svom putu. Nekakav ogroman čovek primećen je kako namerno gazi preko lica nekakvog sirotog momka koji je pao, drobeći ga kao orah. Koliko je bilo povređenih nije poznato i verovatno će tako i ostati. U nedelju je stanje stvari bilo još i gore. Prethodne nedelje, studenti su vodećim novinama, pa čak i policiji, poslali formalnu najavu da nameravaju da održe demonstracije na Nevskom Prospektu, kako bi na ustavan način zahtevali popravljjanje svojih prilika. Bilo je uzeto zdravo za gotovo da će se primeniti mere za sprečavanje skupa, i Nevski je tom prilikom bio prepun danguba i ljubitelja zabave. Ali, koliko je to bio utisak, policija izgleda nije učinila ništa povodom toga, i samo veoma malom broju bilo je poznato da su vrtovi velikih kuća u okolini bili prepuni žandarmerije i vojske. Do dvanaest sati sve je prošlo u redu, a onda su, sasvim neočekivano, ne samo studenti, nego i radnici, počeli da se slivaju na Nevski iz svih sporednih ulica; i za nekoliko minuta ceo prospekt pretvorio se u nepreglednu masu. Samo na trgu ispred Kazanjske saborne crkve bilo je najmanje 3000 ljudi. Odjednom su se začuli buntovnički pokliči, zavijorile su se crvene zastave, poletele su kamenice i usred svega toga, sva žandarmerija otpočela je mahniti galop kroz masu. Bio je to jeziv prizor, jer su sekli levo i desno svojim sabljama, čak i prolaznike, koji su nastojali da se izvuku. Mnogo je bilo ranjenih, neki su poginuli – koliko, o tome nema ni dva podudarna izveštaja – i tokom sledeće nedelje bilo je na stotine hapšenja. Posle toga održane su i druge demonstracije iste vrste, i nastaviće da se održavaju, po bilo koju cenu, izjavljuju studenti, sve dok se ne ukloni policijski režim pod kojim Rusija stenje.

NAKUPLJANJE OLUJE

Ubistvo gospodina Baltešefa skrenulo je pažnju celog sveta na sadašnje stanje stvari u Rusiji – koje je mnogo gore nego što većina ljudi i zamišlja. Sadašnji pokret ne ograničava se samo na studente, premda je to najglasnija klasa. Revolucionarna groznica zahvatila je niže klase – Pamet i Mišice, kao što smo juče javili, stupili su u savez, i taj savez je stravičan. Mnogo važnije, međutim, od bilo čega drugog, ako hoćemo da budemo iskreni, predstavlja tvrdnja „Neue Freie Presse“,¹ da je tokom demonstracija na Kazanjskom trgu u Peterburgu, odred pešadije dobio naređenje da otvori vatru po masi, da su ljudi tri puta odbili naređenje, da su se vratili natrag u kasarne, da zatim nije sprovedena nikakva istraga, i da su se slični slučajevi dogodili i drugde. Uz opštu vojnu obavezu, Armija je samo uniformisani narod. Svako narodno osećanje, pre ili kasnije, mora da zahvati i Armiju, i ako nije moguće pouzdati se u to da će vojnici otvoriti vatru, igra apsolutizma je završena. Velika kataklizma možda je bliže nego što se pretpostavlja.

PREDZNACI TINJAJUĆEG USTANKA

PETERBURG. – U dva distrikta Poltavske gubernije, došlo je do žrtava među radnicima, kao ishoda sistematske represije nad „Malom Rusijom“ od strane „Velike Rusije.“ Novine „Pridneprovski kraj“ donele su obaveštenje o stanju stvari i istog trenutka su zabranjene na osam meseci.

PETERBURG. – Ubistvo opunomoćenika Svetog Sinoda delimično se smatra simptomom opšte situacije u Rusiji. Javljeno je da su *chateau*² vojvode od Meklenburga u jugoistočnoj Rusiji, opljačkali i uništili pobunjenici.

¹ Poznate bečke novine, izlazile su od 1. septembra 1864. do 31. januara 1939. godine.

² Zamak (fr.).

BERLIN. – Po dolasku ekspresnog voza iz Berlina u Virbalen, na ruskoj granici, danas je uhapšen putnik, u čijem su prtljagu pronađeni nihilistički dokumenti. Ovo je treće hapšenje nihilista za dve nedelje. Berlinska policija dobila je iz Peterburga obaveštenje o tome da je veliki broj revolucionara nedavno napustio Francusku. U ovom trenutku oni, iz Berlina, sprovode snažnu agitaciju protiv carske vlade. Iz Londona je, takođe, javljeno o boravištu nekoliko sumnjivih lica. U većini slučajeva, berlinske vlasti su nemoćne da sprovedu hapšenja, ali sve vreme u potpunosti prosleđuju obaveštenja Rusiji, tako da se sumnjiva lica uvek zadržavaju prilikom prelaska granice.

ANARHIJA NAPREDUJE

„Kreuzzeitung“,¹ novine koje su inače neobično dobro obavestene o prilikama u Rusiji, izražavaju mišljenje da će jedna od neposrednih posledica pobede Japana biti opšti ustanak ruskih seljaka protiv tamošnjih zemljoposедnika, i vojske protiv aristokratije. U istom članku kaže se da revolucionarni agenti socijal-demokratskih težnji odavno sistematski truju dušu naroda.

On se vrati na NAKUPLJANJE OLUJE i još jednom pročita zlokobni pasus. „Dovoljno upozoravajuće, po svemu“, reče on, „prvo je javni tužilac ubijen u Odesi, zatim šef tajne policije u Peterburgu, zatim opunomoćenik Svetog Sinoda; a sad hekatomba: suveren, carska porodica, aristokratija, vlada, birokratija, sve je to oboreno i anarhija je *in excelsis*.² Francuska će se sad svakog časa razbuktati, to je apsolutno sigurno. O, kakav užas! Al svi smo mi hrišćani, Flavio – a ovo je samo jedan od mnogih zabavnih načina na koji volimo jedni druge.“

On ustade i ode do prozora. Žuta mačka obazrivo se protegnu, zevnu i krenu za njim; i nastavi da sprovodi čudesan plan lažnih napada i zaseda za ping-pong lopticu, koja je služi-

¹ Poznate berlinske novine, izlazile od 1848. do 1939. godine.

² Na vrhuncu (lat.).

la za njenu pravu rasonodu. Čovek je to posmatrao gotovo s ljubavlju. Flavio najzad uhvati lopticu, uze je u svoje prednje šape i namesti se isto onako veličanstveno kao lav s Trafalgar Skvera. I on smesta mjauknu od zadovoljstva, prenoseći veliku, ubedljivu misteriju ćilibarskih i crno-baršunastih očiju, tromih, ozbiljnih, na svog ljudskog prijatelja. Nije ga udostojio ni da ga primi. Flavio se uspravi i nežno otrlja glavu o bližu ruku.

„Mali moj!” promrmlja čovek; i podiže mače na rame. Spustio se dole. Nije mogao da radi; i nameravao je da se opusti; poželeo je roman, tako je poručio svojoj gazdarici. Plašio se da je pročitao sve knjige kojih je bilo u kući. Da, kao i one u trpezariji. Posle četvrt sata, na molbu najbližem susedu, stvoriše se tri otrcane stvari, bezimena petparačka grozota, Bradon i jedna Edna Lijal. Da ne bi ispao nezahvalan, on ih ponese gore i čušnu ih u ugao, kako bi im se vratio kad se ukaže prilika. Ta istaknuta crta njegovog karaktera, želja da ne bude nezahvalan, spremnost da bude nesebičan i samopožrtvovan, nanela mu je neprocenjivu štetu. Ovaj svet vrvi od nebrojenih čopora napola olizane štenadi i načetvoro vaspitanih mediokriteta, koji izgleda nemaju ništa bolje da rade nego da zuje unaokolo, mrcvareći i ometajući svoje nadređene. Iz učtivosti, iz ljubaznosti, on je navikao da popušta; ali svejedno, dobro je poznao svoj prvobitni cilj i pridržavao ga se. Znao je da je otezanje njegov neprijatelj: ipak, nepopustljivo bi stajao po strani i dopuštao sebi otezanje. A sad, pred kraj mladosti, bio je siromašni, usamljeni mizantropski altruista.

On se vrati u svoju fotelju, ispustivši dug izdisaj razdraženosti i iscrpljenosti, izmrvi tri ostatka od jutrošnjih cigareta (jer, spopadala ga je žudnja za duvanom), umota ih u nov papir i prinese šibicu. Flavio, uz jedan blag protestni mjauk, skoči iz njegovog krila u fotelju u spavaćoj sobi, i sklopča se da zaspi.

Fotelja se nalazila tačno ispred ognjišta, običnog gvozdenog ognjišta s tavanicom u boji i okvirom u boji prigradske kuće za izdavanje. Za posiveo zid iznad okvira, bio je prikucan veliki tabak smeđeg pak-papira. Na toj pozadini bile su prikacene fotografije Herma iz Herkulaneuma, terakota Sebastijan iz Južnog

Hadrijan Sedmi

Engleska književnost je nesumnjivo bogata romanima. U tom mnoštvu, često među pedeset najboljih nailazimo na malo poznati roman *Hadrijan Sedmi*. Nailazimo na njega, ali ga ne primećujemo. Kao da je skriven. Gotovo kao tajno englesko oružje. Ali, uspemo li da ga istinski uočimo, a potom i dobijemo u ruke na čitanje, kao što se to meni dogodilo pre dvadesetak godina, čitaćemo ga bez daha i nećemo ga zaboraviti.

Taj roman je prilično uvrnuto delo, jer polazi od bizarne postavke da je izvesni Džordž Artur Rouz, premda nikad nije bio istinski zaređen za sveštenika u rimokatoličkoj crkvi, nego je čak isteran iz semeništa, čudnim spletom okolnosti izabran za papu. Na prvim stranicama romana se potanko opisuje situacija u kojoj se nalazi budući papa, koji će za sebe uzeti ime Hadrijan Sedmi. Osiromašeni crkveni pripravnik, baveći se svakojakim poslovima, od slikanja hrišćanskih prizora, fotografisanja, novinarčenja, izmišljanja raznih tehnoloških naprava, neprestano veran istini do te mere da nije bilo onoga koga njegova istinoljubiva postojanost ne bi uvredila, i otuda, međutim, uvek napušten, varan, gladan, a ipak istrajan u svojoj veri, i to tako tokom dvadeset godina, taj je lik zapravo, u znatnoj meri, svojevrсни autoportret samog pisca. Radnja romana koja se potom odigrava predstavlja, po svemu sudeći, idealizaciju piščevog života. To je takoreći ispunjene piščeve želje da mu naneta nepravda bude ispravljena i u neku ruku nadoknađena time što će biti izabran za papu. U stvari, onoliko koliko je roman bizaran, ni sam njegov autor nije manje, podjednako svojom ličnošću, kao i svojim životom, neuobičajena osoba i otuda je među istraživačima postao kulturna figura, i na njega se gleda kao na autora ne tek ekscentričnog nego genijalnog dela.

Frederik Vilijam Rolf je rođen 1860. godine u Londonu. Otac mu je bio majstor za pravljenje klavira. U njihovu kuću su zalazili i

takvi glasoviti poznoviktorijanski književnici i umetnici kao što su Oskar Vajld, Maks Birbom, H. H. Manro, Ambrouz Berdsli. Posle osnovnog školovanja, desetak godina je bio provincijski učitelj, koji će biti obuzet željom da postane rimokatolički sveštenik. I zaista se u svojoj dvadeset šestoj godini od protestanta preobratio u katoličanstvo. To se, međutim, ispostavilo kao ne baš uspešan korak, jer je zbog svog oštrog jezika i neugodnog karaktera bio izbačen iz seminista u kojem se spremao za sveštenika. I to ne jednom izbačen nego dvaput. Engleski biskup se smilostivio posle njegovog prvog izbacivanja i izradio mu stipendiju za sveštenečki kolegijum u Rimu. U Rimu, u takozvanom Škotskom kolegijumu, u kojem je boravio tek devet meseci izbačen je na ulicu u doslovnom smislu: iznesen je zajedno sa svojim krevetom. Sve vreme je zatim smatrao da mu je počinjena nepravda, i tvrdio je da ipak nikad neće odustati od katoličke vere. Izdržavao se na razne načine, o čemu se i govori u romanu. Istinski je počeo da piše u svojoj četrdesetoj godini. *Hadrijan Sedmi* je zapravo njegov prvi i, istovremeno, najdalekosežniji i najbolji roman, objavljen 1907. Često je za svoje knjige koristio pseudonim Baron Korvo. A i potpisivao se kao Fr. Rolf, tako da je to asociralo na njegovo nepostignuto sveštenečko zvanje (Fr. engleski *Father*, to jest Otac, u sveštenom značenju). Ekscentrične navike kao da su pratile njegovo ekscentrično pisanje. Ili je to saglasje zapravo imalo obrnuti smer: njegovo pisanje pratilo je njegovu inokosnost. Služio se isključivo srebrnim žičanim naočarima, pa čak i spavao s njima, a kad je odlazio u postelju navlačio bi i glicerinske rukavice, na pisaćem stolu je, dok je pisao, uvek držao magično stakleno jaje, a pušio je bez prekida, paleći cigaretu na cigaretu. Bio je usamljenik, koji nije uspevao da sačuva prijateljsku vezu ni sa kim i svakog bi naposljetku teško uvredio. Kad je jednom otišao u Veneciju, 1908. godine, više nije hteo iz nje. „Samo me mrtvog mogu odavde izneti“, govorio je. Radio je kao gondolijer, pa i noćivao u svojoj gondoli pod otvorenim nebom. Beskućnik, gladujući, samo ga je, pisao je, strah od kraba i pacova održavao u životu. I umreče, 1913. godine, u gondoli. Sahranjen je na venecijanskom groblju, na ostrvcetu San Mikele. Čovek-demon, rekao je za njega D. H. Lorens.

Odblesci piščevog života zapravo čine roman izuzetno primamljivim, jer nas zahvata gotova ista opsesija koja je nosila i pisca i njegovog junaka. Nije važno da li je u pitanju neka paranoja, o čemu je povodom Rolfa govorio pesnik Vistan Hju Odn, ili umetnost ro-

mansiranja koja je pronašla do tada jedva ili nimalo korišćene romaneskne staze, jer neodoljivost *Hadrijana Sedmog* upravo je u tome da osećamo zamke u koje je pisac upadao za života, osećamo ih kao životne promašaje koje, dok čitamo, gotovo da smo prinuđeni da ih delimo sa autorom i njegovim junakom. Rolf je u jednom nesumnjivo uspeo: odlike svog karaktera, nimalo prijatne njegovim savremeniciima, prometnuo je u prijatne odlike svog dela. Papina sklonost ka grčkom jeziku, u stvari je i pišćeva, pa se često u tekstu romana srećemo sa kovanicama prvenstveno nastalim u grčkom jezičkom vidokrugu. Baš kao što smo i svedoci sjajnih dijatriba na račun politike, nacionalnih karaktera i religije. Potom, kao da je njegova sklonost prema vređanju drugih i opsednutost samim sobom, na kraju poprimila oblik do tada neznane umetnosti vređanja i, u isti mah, samoponiranja, predstavljajući nam se kao vid samospoznaje svakad spremne da ne odustaje pred ma kakvim preprekama. Ponuđena nam je čudesna mešavina sklonosti ka roajalizmu, reakcionarnom autoritarizmu i, podjednako, pristrasnosti prema engleskoj nacionalnosti i samouznetosti. Kad se papa Hadrijan Sedmi suočio sa ucenom čiji predmet su bili događaji iz njegovog ranijeg života, on i dalje ostaje veran sebi i škotskog i socijalističkog učenjivača ne prihvata kao opasnost koju bi valjalo da otkloni. Sve to baš i ne deluje kao efektan recept za ma kakav roman, a ipak u ovom slučaju rezultat je više nego očaravajući i dugovečan.

Mogli bismo, naposletku, da kažemo da iako je bio na papinskoj stolici jedva godinu dana pre nego što će biti ubijen (kao da pisac dalekovido anticipira realan pokušaj ubistva stvarnog pape više od pola veka docnije), papa Hadrijan Sedmi, to, kako u knjizi čitamo, „neshvatljivo stvorenje“, učinio je Rolfov roman trajnim delom koje će se još dugo preštapavati i čitati kao jedan od najneobičnijih romana engleskog jezika, a koji je odavno zaslužio da bude preveden na srpski jezik i podaren ovdašnjim čitaocima na njihovo istinsko zadovoljstvo.

Ako saberemo i oduzmemo, na jednoj strani imamo siromašnog čoveka izmoždenog gladovanjem, propalog slikara i fotografa, neuspešnog sveštenika, samouka kome baš ništa nije polazilo za rukom, gnevnog na sve i svakog, paranoidnog, tužnog lika koji će preminuti u svojoj iznajmljenoj gondoli, ukrašenoj kao svečana Kleopatrina barka, i koja mu je i kuća i posao na venecijanskim kanalima i u laguni, a na drugoj strani imamo ovaj roman koji je

odlična i, štaviše, uverljiva fantazija iz glave tog nevoljnika. Pa ako bismo rekli da je sve prvonavedeno cena drugog, onda je pitanje da li je vredelo. Ko roman pročita, znaće. Odgovor je: još kako da je vredelo.

Jovica Aćin

Sadržaj

Proomion	11
1	68
2	71
3	86
4	98
5	112
6	126
7	142
8	156
9	170
10	177
11	193
12	225
13	231
14	253
15	265
16	284
17	292
18	305
19	311
20	328
21	342
22	350
23	375
24	381
Jovica Aćin: <i>Hadrijan Sedmi</i>	391